

БЕКТЕМИН

Талас мамлекеттик университетинин
Физика жана Илимий иштери боюнча
профессору, техн. и. к., доцент
А.К. Сурапов

2024 ж.

Анарбекова Мариябүбүнүн «Болочок мугалимдердин орто мектепте физика боюнча класстан тышкаркы иштерди уюштуруу компетенттүүлүгүн калыптандыруу» аттуу темадагы 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазган диссертациялык ишине жетектөөчү мекеменин

ПИКИРИ

Талас мамлекеттик университетинин математика, физика жана информатика кафедрасынын 2024-жылдын 4 - июнунда өткөрүлгөн кеңейтилген отурумунун № 10 токтомунун

КӨЧҮРМӨСҮ

КҮН ТАРТИБИ:

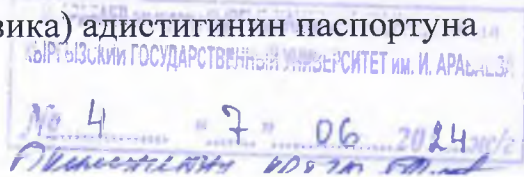
Анарбекова Мариябүбүнүн «Болочок мугалимдердин орто мектепте физика боюнча класстан тышкаркы иштерди уюштуруу компетенттүүлүгүн калыптандыруу» аттуу темадагы 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазган диссертациялык ишин талкууга алуу.

Илимий жетекчиси: Мамбетакунов Эсенбек, КРнын УИАнын корреспондент-мүчөсү, педагогика илимдеринин доктору, профессор, Ж. Баласагын атындагы Кыргыз Улуттук Университетинин физиканы окутуу технологиялары жана табият таануу кафедрасынын башчысы.

Диссертациялык иш И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин физика жана аны окутуунун технологиясы кафедрасында аткарылган.

1. Изилдөөнүн адистикке дал келиши.

Анарбекова Мариябүбү тарабынан сунуштаган 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистиги боюнча «Болочок мугалимдердин орто мектепте физика боюнча класстан тышкаркы иштерди уюштуруу компетенттүүлүгүн калыптандыруу» аттуу темадагы кандидаттык диссертациясы Д 13.23.675 диссертациялык кеңештин профилине туура келет. Бул илимий иште 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистигинин паспортуна

толуугу менен жооп берүүчү илимий изилдөө иштери методикасын иштеп чыгууга арналган өз алдынча аткарылган илимий иш болуп эсептелет.

2. Теманын актуалдуулугу жана мамлекеттик программалар жана илимий изилдөө иштери менен байланышы.

Кыргыз Республикасында 2021-2040-жылдары Билим берүүнү өнүктүрүүнүн стратегиясында ЖОЖдо компетенттүү адистерди даярдоого өзгөчө көңүл бурулган. Таалим-тарбия ишиндеги жүргүзүлүп жаткан реформалар педагогикалык жогорку окуу жайларда болочок мугалимдерди кесиптик жактан даярдоонун сапатын жогорулатууну жана аларды жаңы кабыл алынган мамлекеттик стандарттын талаптарына ылайык келтирүүнү шарттоодо.

Жогоруда аталган мамлекеттик документтер менен катар жогорку окуу жайларда санариптик билим берүүнү өркүндөтүү маселеси сунушталган. «Санарип Кыргызстан 2019-2023» концепциясынын 4.1. пунктунда көрсөтүлгөндөй санарипти өздөштүрүүнү өркүндөтүү, компьютердик технология боюнча компетенттүүлүктөрүн калыптандырууга жараша болору белгиленген.

Жогорку окуу жайларда компетенттүү мугалимдерди даярдоо процесси жогоруда көрсөтүлгөн мамлекеттик документтердин талаптарын аткаруунун зарыл болгон бир жолу катары каралууга тийиш. Изилдөөдө айрым жетишкендиктер менен катар көйгөлүү маселелер да арбын. Мисалы, физика мугалимдерин даярдоодо класстан тышкаркы иштерге анча көңүл бурулбай калгандыктан, аларды келечектеги педагогикалык иштеринде натыйжалуу пайдалануусунда кыйынчылыктарга дуушар болуп жаткандыгын практика көрсөтүүдө. Билим алуучу инсандын класстан тышкаркы иштеринин иш аракети баштапкы билим берүү же жалпы мектептерде гана эмес, орто жана жогорку кесиптик билим берүү майданында дагы негизги мааниге ээ экендиги белгилүү болууда.

Окуучулардын класстан тышкаркы иштеринин эффективдүүлүгү мугалим тарабынан түзүлүп, уюштурулуп, аткарган иштердин маани-маңызынан көз каранды болот. «Уядан эмнени көрсө учканда ошону алат» - дегендей болочок мугалимдер ЖОЖдун адис даярдоо убагында бул проблема боюнча жетиштүү билим, билгичтикке ээ болбосо б.а. компетентүүлүгү калыптанбаса, анда ал мугалим мектепке келгенде бул тармактагы иштерди аткарууга дарамети жетишпей, ал ишти көңүл астына калтырып коюшууда. Ошол себептен физиканы окуучулардын предметтик материалды класстан тышкаркы иштерди өздөштүрүү иш аракети менен арналган илимий изилдөөлөргө жетиштүү көңүл бурулбай калгандыгын практика көрсөткөндүгүн белгилеген.

Окуучулардын физикалык билимдеринин сапатын жогорулатууга, бир топ сандагы окуучулардын табигый илимдик предметтерге болгон

кызыгуусун арттыруусу жана айрыкча окуучулардын келечекте техникалык багыттагы кесиптерди тандоодо физика боюнча класстан тышкаркы иштердин тийгизген таасири баа жеткис экендиги бул илимий иштин актуалдуулугун мүнөздөйт.

Диссертациялык иш И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин физика жана аны окутуунун технологиясы кафедрасында аткарылган.

3. Диссертацияда чыгарылган ар бир жыйынтыктын, жобонун, корутундунун жана сунуштаманын негиздүүлүгү.

Диссертацияда изилдөөнүн максатына жараша төмөнкү милдеттер коюлган:

1. Кыргыз Республикасында физика мугалимдерин даярдоонун абалын жана алардын класстан тышкаркы иштерди уюштурууга зарыл болгон компетенттүүлүктөрүнүн системасынын мазмунун изилдөө.

2. Физика боюнча өткөрүлүүчү класстан тышкаркы иштердин системасынын түзүмдүк элементтерин аныктоо жана алардын учурдун талабына туура келген мазмунун тактоо, толуктоо.

3. Болочок физика мугалимдеринин окуучулардын класстан тышкаркы иштерин уюштуруу боюнча компетенттүүлүктөрүн калыптандырууга арналган атайын курсту, окуу материалдарын, окутуу жана үйрөтүү технологияларын түзүү, аларды жогорку окуу жайлардын практикасына киргизүү.

4. Аталган проблема боюнча даярдалган илимий-методикалык көрсөтмөлөрдүн эффективдүүлүгүн текшерүү максатында педагогикалык эксперимент жүргүзүү жана анын жыйынтыктарын талдоо.

Жогорудагы милдеттер диссертациянын үч главасында каралып, толук бойдон чечилген жана жыйынтыктары чыгарылган.

Диссертациялык иштин биринчи главасы *«Болочок мугалимдердин окуучулардын физика боюнча класстан тышкаркы иштерин уюштуруучулук компетенттүүлүктөрүн калыптандыруунун илимий-педагогикалык маселелери»* деп аталып, анда изилдөөнүн биринчи, экинчи милдеттеринин чечилиши баяндалды.

Биринчи главанын биринчи параграфында орто мектептерде жалпы эле физикалык билим берүүнүн, ошондой эле физика мугалимдерин даярдоонун, ал процесстерге компетенттүү мамиле жасоонун абалы талданган. Бул проблемалар боюнча биздин өлкөдө бир нечелеген докторлук (Э.Мамбетакунов, Д.Бабаев, Н.О.Мааткеримов, Т.М. Сияев, У.Э. Мамбетакунов, Ш.Ж. Курманкулов, А. Э. Байсеркеев) жана кандидаттык диссертациялар корголгону белгиленген. Аларда окуучулардын физика боюнча класстан тышкаркы иштерин уюштуруу жөнүндөгү айрым гана маалыматтар болбосо, атайын изилдөөнүн предмети катары каралган эмес экендигин аныктаган. Бирок, мугалимдерди даярдоого компетенттүү мамиле жасоо, башкача айтканда

физика мугалимдеринин компетенттүүлүктөрүн аныктоо боюнча айрым иштер аткарылганын белгилеген. Алсак профессор Э. Мамбетакунов физика мугалимдеринин жалпы жана кесиптик компетенттүүлүктөрүн төмөнкүдөй бөлүктөргө бөлүп сунуштаган: социалдык-экономикалык, маданий компетенттүүлүк; илимий-теориялык компетенттүүлүк, психолого-педагогикалык компетенттүүлүк, кесиптик-технологиялык компетенттүүлүк. Бирок, кесиптик-технологиялык компетенттүүлүктүн курамына да мугалимдин физика боюнча класстан тышкаркы иштерди өткөрүү компетенттүүлүгү өз алдынча кошулбай калганын аныктаган. Ошондуктан аталган проблеманы изилдөө актуалдуу экендиги ачык көрүнүп турат.

Диссертант изилдөөлөрүндө алгач физика мугалимдеринин окуучулардын класстан тышкаркы иштерин уюштуруу боюнча компетенттүүлүктөрүн аныктоону максат кылып алган. Ал үчүн профессор Д. Б. Бабаевдин, А.В. Усова менен В. В. Заявьяловдун жана И.Я. Ланинанын, С.Г. Ковалеванын, Е.А. Селезнева, В.И. Апроскина, Х.С. Юсупов жана башкалардын эмгектерин окуп-үйрөнүүгө туура келген. Натыйжада, класстан тышкаркы иштерди (КТИ) уюштуруу боюнча мугалимдин компетенттүүлүгүнүн түзүлүшүн өзүнчө система кагары карап, анын төмөнкүдөй структуралык элементтерин бөлүп алган: КТИнин максатын аныктоо; КТИнин түрлөрүн жана мазмунун билүү; КТИни пландаштыруу; КТИни уюштурууга даярдык көрүү; КТИни уюштуруу; КТИнин жыйынтыгын чыгаруу, баалоо; КТИни уюштурууну жакшыртуу максатында түзөтүүлөрдү киргизүү. Диссертациялык иште аталган компетенттүүлүктөрдүн мазмуну мүмкүн болушунча ачылып берилген. Алардын, айрымдарынын кай бир маселелери диссертациянын кийинки главалары менен параграфтарында толук ачылып, мисалдар менен бышыкталган.

Ретроспективдүү анализ жүргүзүү менен физик мугалимдерин даярдоодогу ар кандай моделдер жана алардын бири-бирине болгон өзгөчөлүктөрү жана айырмачылыктары жакшы салыштыруу менен берилген. ЖОЖдордо инсанга багытталган билим берүү эске алынбай калган учурда, теориялык мүнөздөгү абстракциялык материалдар берилип, натыйжада болочок мугалимдер практикадан ажыратылган кургак билимдерди алышса, алар эске тутууга терең сакталбастан тез унутулуп калышы мүмкүн экендигин билдирген.

Диссертант изилдөөнүн түпкү максаты катары мектеп окуучуларынын жалпы жана предметтик компетенттүүлүктөрүн калыптандыруу жана өнүктүрүү, аларды билим алууда жана турмуштук маселелерди чечүүдө колдонууга даярдоо катары карап, жаңы муундагы кабыл алынган билим берүүнүн мамлекеттик стандартынын талабына ылайык окутууга багыт алгандыгы көңүлгө аларлык жакшы саамалык илимий иш экендигин белгилөөгө болот.

Физика боюнча класстан тышкаркы иштерди уюштуруу үчүн болочок физик мугалими анын негизги өзгөчөлүктөрүн, мыйзам ченемдүүлүктөрүн,

мазмунун жана өткөрүү технологияларын билүү зарыл экендигине өтө чоң маани берген. Окуучулардын класстан тышкары учурларда билим алууну уюштурууда мугалимдин ролу, илимий чөйрөдө айтылып жүрүүчү 4 түрлүү кесиптик-техникалык компетенттүүлүгү эң чоң ролдо экенин так-таасын корсоткон. Биринчи главанын экинчи параграфында физика мугалиминин класстан тышкары иштери боюнча компетенттүүлүгүн өркүндөтүү шарттарын кароодо 6 пункттан турган компетенттүүлүк элементерин киргизүү сунушталган.

Аларга: - илимий билимдердин негизин камтыган предметтик, предмет аралык, илимий-методикалык маалыматтарга ээ болуу компетенттүүлүгү;

- конструкциялоо жана технологиялаштыруу компетенттүүлүгү;
- педагогикалык бирликтүү иштерди уюштура билүү компетенттүүлүгү;
- педагогикалык рефлексия жасоо компетенттүүлүгү;
- квалиметрикалык компетенттүүлүгү;
- креативдик мүнөздөгү компетенттүүлүгү.

Ушул параграфта жогорудагы көрсөтүлгөн студенттердин-болочок мугалимдердин класстан тышкары иштерди уюштуруу компетенттүүлүктөрүн калыптандыруунун этаптары сунуш кылынган.

Диссертациянын экинчи главасы **“Студенттерди физика боюнча класстан тышкары иштерди уюштурууга даярдоонун технологиялары”** деп аталат. Бул глава негизинен изилдөөнүн үчүнчү милдетинин аткарылышына арналган.

Болочок мугалимдердин психолого-педагогикалык компетенттүүлүктөрү жөнүндөгү маалыматты студенттер “Педагогика” жана “Физиканы окутуунун теориясы менен методикасы” курстарынан алынышын белгилеген. Бирок, мында окуучулардын класстан тышкары иштерин өткөрүү методикасына ашып кетсе бир же эки саат гана бөлүнгөндүгү аныкталган. Алар өтө эле жетишсиз экенин белгилөө менен анын кийинки убактарга чейин жалгыз гана Ж. Баласагын атындагы Кыргыз Улуттук университетинин физика жана электроника факультетинде “Физика боюнча класстан тышкары иштерди уюштуруу методикасы”- деген аталыштагы атайын курсу окутулуп келгенин такташтырган. Алардын жана башка окуу жайлардын тажрыйбаларын окуп-үйрөнүүнүн натыйжасында “Орто мектепте физика боюнча класстан тышкары иштерди уюштуруу методикасы” атайын курсун иштеп чыккан. Курсту окууга жалпысынан 30 саат бөлүнгөн. Анын ичинен лекцияга 10 саат, практикалык иштерге 14 саат, лабораториялык иштерге 6 саат берилген. Атайын курстун темасы жана программасы И. Арабаев атындагы университеттин “Физика жана анын окутуунун технологиялары” кафедрасынын жыйынында 2013-жылы талкууланып, “Физика-математикалык билим берүү жана маалыматтык технология” факультетинин окуу-методикалык кеңеши (протокол № 495/ 5 21.09.2013-ж) тарабынан бекитилип реалдуу окуу процессинде колдонууга берилгендиги айтылып иштин практикалык маанилүүлүгүн көрсөтөт.

Диссертант илимий иштин практикалык маанисин айкындоо максатында иштелип чыккан “Орто мектепте физика боюнча класстан тышкаркы иштерди уюштуруу методикасы” атайын курсунун мазмунунда берилген темалардын ар бирине байланыштуу түшүндүрмөлөрдү ачык, даана берүүгө аракет жасаган.

Бул окуу курсунун биринчи лекциясында физика боюнча окуучулардын класстан тышкаркы иштеринин максаты жана милдеттери, аларды уюштуруунун теориялык жана практикалык маселелери каралган. Ошондой эле анын педагогикалык мыйзам ченемдери, принциптери, өткөрүү технологиялары, окуучулардын окуу иштерин текшерүү, эсепке алуу жана баалоо жөнүндө жалпы мүнөздөгү маалыматтар берилген.

Диссертанттын айрым инициативаларын айтып белгилей кетүүнү туура көрдүк. Мисалы, азыркы учурда мектептердеги окуу процессинде физикалык кружокторго ар кандай социалдык себептердин натыйжасында жетиштүү денгээлде көңүл бурулбай жаткандыгын, бирок ага көңүл буруу зарылдыгын баса белгилеген. Ошондой эле экскурсия азыркы учурда окуу программасынан алынып салынганын негативдүү фактор экенин белгилеп, анын өзгөчө мааниге ээ экендиги жетиштүү аргументтер менен тастыктаган. Ушуларга көңүл буруу зарыл экендигин практика жүзүндө сунуштаган.

Изилдөөнүн объектиси: жогорку окуу жайларында физика мугалимдерин даярдоо.

Изилдөөнүн предмети: физика мугалимдерин окуучулардын класстан тышкаркы иштерин уюштурууга даярдоо.

Үчүнчү глава “**Педагогикалык эксперимент жана анын жыйынтыктары**” деп аталат. Анын биринчи параграфында педагогикалык эксперименттин милдеттери жана уюштуруу методикасы жазылган.

Педагогикалык эксперимент бири-бири менен байланышкан үч этапта өткөрүлгөнүн көрсөткөн. Анын биринчи этабында (2015-2016-ж.ж.) педагогикалык фактыларды аныктоо иши жүргүзүлгөн. Орто мектепте физикалык билим берүүнүн жана физика мугалимдерин даярдоонун абалын ар кандай жолдор менен окуп үйрөнүүнүн натыйжасында, бул процеске тийиштүү көңүл бөлүнбөгөндүгү, атайын илимий-методикалык изилдөө иштердин жүргүзүлбөгөндүгү, мугалимдерди даярдоо жана квалификациясын жогорулатуу иштеринде да кемчиликтер бар экендигин байкаган. Анын негизинде изилдөөнүн объектиси менен предмети аныкталып, темасы формулировкаланган. Максаты менен милдеттери, илимий гипотезасы менен методдору такталган. Тийиштүү илимий, методикалык жана теориялык материалдар жетиштүү санда топтолгонун белгилөөгө болот.

Эксперименттин экинчи этабында (2016-2021-ж.ж.) изденүүчү иштер аткарылган. Анын жүрүшүндө негизинен диссертациядагы 1-2-главалардын материалдары, башкача айтканда физика боюнча класстан тышкаркы иштердин түзүлүштүк системасы, аларды өткөрүү боюнча мугалимдердин компетенттүүлүгүнүн түзүлүшү, атайын курстун программасы жана мазмуну,

класстан тышкаркы иштерде колдонулуучу окуу материалдары, педагогикалык практика учурунда аткарылуучу иштердин жумушчу варианттары түзүлгөн жана алгачкы сыноодон өткөрүлгөн. Экспериментке катышкан окутуучулар, мектептин мугалимдери менен сунушталган материалдар боюнча талдоо иштери жүргүзүлгөн, алардын сын пикирлеринин натыйжасында тийиштүү толуктоолор, түзөтүүлөр киргизилген. Алар изденүүчү максатындагы сыноодон өткөрүлгөндөн кийин, иштелип чыккан материалдар калыптандыруучу (ал кай бир учурларда окутуучу же текшерүүчү деп да аталат) экспериментке колдонулган.

Калыптандыруучу эксперименттин (2020-2022-ж.ж.) жүрүшү жана андан алынган жыйынтыктар диссертациянын 3-главасынын 2-параграфында берилген.

Жыйынтыгында, педагогикалык эксперимент учурунда сунуш кылынган методдордун мектеп практикасында колдонуунун эффективдүүлүгү жана педагогикалык эксперименттин жыйынтыктарынын ишенимдүүлүгү критерийлердин негизинде далилденген.

Диссертант изилдөөнүн жыйынтыгында төмөндөгүдөй практикалык сунуштарды берген:

1. Физика боюнча класстан тышкаркы иштердин системасы жана аларда колдонулуучу окуу материалдары орто мектептин физика мугалимдеринин пайдалануусуна сунушталат.

2. Орто мектепте физика боюнча окуучулардын класстан тышкаркы иштерин уюштурууга арналган компетенттүүлүктөрдүн системасы педагогдорду даярдоочу жогорку окуу жайлардын физика факультеттеринин окутуучуларына сунуш кылууга болот.

3. Окуучулардын теориялык билимдери менен катар турмуштук компетенцияларын калыптандыруу боюнча физика мугалимдеринин квалификациясын жогорулатуу жана кайра даярдоо курстарынын окутуучулары биздин жарыялаган эмгектерди, илимий-методикалык көрсөтмөлөрдү пайдаланса болот.

4. Физика боюнча класстан тышкаркы иштерди уюштурууда мугалимдерге окуучуларды тарбиялоо маселесине көңүл буруу сунушталган. Мисалы, руханий жактан жетилүү, патриоттук сезим, эске тутуу менен билимдерин пайдалануу жөндөмдүүлүктөрү, политехникалык билим алуусу менен кесип тандоого багыт алышы, экологиялык жана эстетикалык жактан таалим-тарбия алышы мына ушул класстан тышкаркы иштерди аткаруу учурунда калыптанаары изилдөөнүн жүрүшүндө далилденген. Алар мугалимдердин натыйжалуу колдонуусуна ылайык методикалык сунуштар менен коштолгон.

Диссертациянын изилдөө объектисинин диссертациясынын максат жана милдеттерине дал келиши. Изилдөөнүн объектиси диссертациялык иштин максат жана милдеттерине толук дал келет.

Изилдөөнүн илимий жаңылыгы жана теориялык маанилүүлүгү:

1. Физика боюнча класстан тышкаркы иштердин системасы жана аларда колдонулуучу окуу материалдары орто мектептин физика мугалимдеринин пайдалануусуна сунушталат.

2. Орто мектепте физика боюнча окуучулардын класстан тышкаркы иштерин уюштурууга арналган компетенттүүлүктөрдүн системасы педагогдорду даярдоочу жогорку окуу жайлардын физика факультеттеринин окутуучуларына сунуш кылууга болот.

3. Окуучулардын теориялык билимдери менен катар турмуштук компетенцияларын калыптандыруу боюнча физика мугалимдеринин квалификациясын жогорулатуу жана кайра даярдоо курстарынын окутуучулары биздин жарыялаган эмгектерди, илимий-методикалык көрсөтмөлөрдү пайдаланса болот..

4. Физика боюнча класстан тышкаркы иштерди уюштурууда мугалимдерге окуучуларды тарбиялоо маселесине көңүл бурууну сунушталган. Мисалы, руханий жактан жетилүү, патриоттук сезим, эске тутуу менен билимдерин пайдалануу жөндөмдүүлүктөрү, политехникалык билим алуусу менен кесип тандоого багыт алышы, экологиялык жана эстетикалык жактан таалим-тарбия алышы мына ушул класстан тышкаркы иштерди аткаруу учурунда калыптанаары изилдөөнүн жүрүшүндө далилденди. Алар мугалимдердин натыйжалуу колдонуусуна ылайык методикалык сунуштар менен коштолгон.

Алынган натыйжалардын практикалык маанилүүлүгү: болочок мугалимдердин орто мектеп окуучуларын физика боюнча класстан тышкаркы иштерин уюштуруу компетенттүүлүгүн калыптандырууга карата иштелип чыккан жоболор, аны ишке ашыруу технологиялары, мамлекеттик тилде жазылган окуу материалдардын үлгүлөрү, технологиялык көрсөтмөлөр, жогорку окуу жайларынын окутуучулары жана студенттер тарабынан, ошондой эле физика мугалимдеринин кесиптик-технологиялык квалификациясын жогорулатуучулар тарабынан натыйжалуу колдонулушу менен аныкталат.

Окуучулардын физика боюнча класстан тышкаркы иштерин уюштуруу методдорун, мыйзам ченемдерин так өздөштүрүү, алардын коомдук кубулуштарды иликтеп билүүгө тийгизген оң таасири жана айрым атайын маалыматтарды оңой окуп үйрөнүүгө шарт түзгөндүгү менен аныкталат. Ошондой эле изилдөөнүн жыйынтыктарын орто мектептерде, гимназияларда, жалпы эле таалим-тарбия иштерин натыйжалуу өткөрүүгө түздөн түз пайдаланса болот.

6. Диссертацияда алынган негизги жоболордун жана жыйынтыктардын жарыкка басылып чыгарылышы.

Изилдөөнүн негизги илимий натыйжалары КР Билим берүү жана илим министирлигинин грифи менен 1 окуу куралы, 3 окуу-методикалык колдонмо жана 27 илимий-методикалык макалаларда жарыяланган. Анын ичинен 4 макала Россиядагы РИИЦ системасына кирген журналдарда, ал эми 23 макала КР УАКтын тизмесиндеги илимий журналдарда жарык көргөн.

7. Диссертациянын мазмунунун авторефераттагы чагылышына дал келүүсү.

Авторефераттын материалынын мазмуну диссертациянын мазмунун, максатын жана изилдөө милдеттерин толук камтыган. Диссертациянын мазмунун логикалык иреттүүлүгүн жана анын авторефераттагы чагылышынын иреттүүлүгүн белгилеп кетүүгө татыктуу экенин белгилөөгө болот. Диссертациядагы жазылган илимий жыйынтыктар, корголуучу жоболор, практикалык маанилүүлүктөрү жана жалпы корутунду авторефераттын материалында толук чагылдырылган. Ошондой эле авторефератта бирдей маанидеги резюме кыргыз, орус жана англис тилинде берилген.

8. Диссертацияны бүткөн түргө келтирүүдөгү жана анын мазмунундагы мүчүлүштүктөр. Изилдөөнүн оң натыйжалары менен бирге эле диссертациялык иштен төмөндөгүдөй айрым бир мүчүлүштүктөрдү кездештирүүгө болот:

1. Диссертацияда класстан тышкаркы иштерди уюштурууда “Физикалык кружоктун” жана “Экскурсиянын” маани-маңызы, зарылдыгы жетиштүү берилип, бирок аларды мектеп программасына киргизүү зарылдыгы практикалык сунуштун курамында берилбей калган.

2. Физика боюнча класстан тышкаркы иштердин системасында физикалык кружок, кече, экскурсия ж.б. менен бирге “Физика боюнча класстан тышкаркы иштерде компьютердик технологияны колдонуу”- берилген. Бирок, бул боюнча материал диссертацияда азыраак чагылдырылган.

3. Диссертациянын жана авторефераттын мазмунунан стилистикалык жана орфографиялык айрым каталарды байкоого болот.

Бирок, белгиленген мүчүлүштүктөр диссертациялык иштин жалпы илимий деңгээлине таасирин тийгизбей тургандыгын белгилеп кетебиз.

9. ЖЫЙЫНТЫК

Анарбекова Мариябүбүнүн «Болочок мугалимдердин орто мектепте физика боюнча класстан тышкаркы иштерди уюштуруу компетенттүүлүгүн

калыптандыруу» аттуу темадагы диссертациясы актуалдуу проблеманы чечүүгө арналган, илимий теориялык жаңа практикалык мааниге ээ болгон, толук жыйынтык чыгарылып бүткөн илимий иш катары баалоого болот.

Анарбекова Мариябүбүнүн «Болочок мугалимдердин орто мектепте физика боюнча класстан тышкаркы иштерди уюштуруу компетенттүүлүгүн калыптандыруу» аттуу темадагы диссертациясы 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистигине дал келип, КР УАКтын педагогика адистиги боюнча кандидаттык окумуштуулук даражаны ыйгаруу боюнча КР УАКтын жоболорунун П. 10 пунктуна туура келген, өз алдынча аткарылган илимий - практикалык мааниси жогору иш катары баалансын жана коргоого сунуш кылынсын.

Ал эми изденүүчү Анарбекова Мариябүбү 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алууга татыктуу деп эсептейбиз.

Талас мамлекеттик университетинин
математика, физика жана информатика
кафедрасынын башчысы, п.и.к., доцент

М.Т. Раева

6.06.2024

Доцент М.Т. Раеванын кол тамгасын тастыктаймын
кадрлар бөлүмүнүн башчысы,

В.К. Бешкемпирова